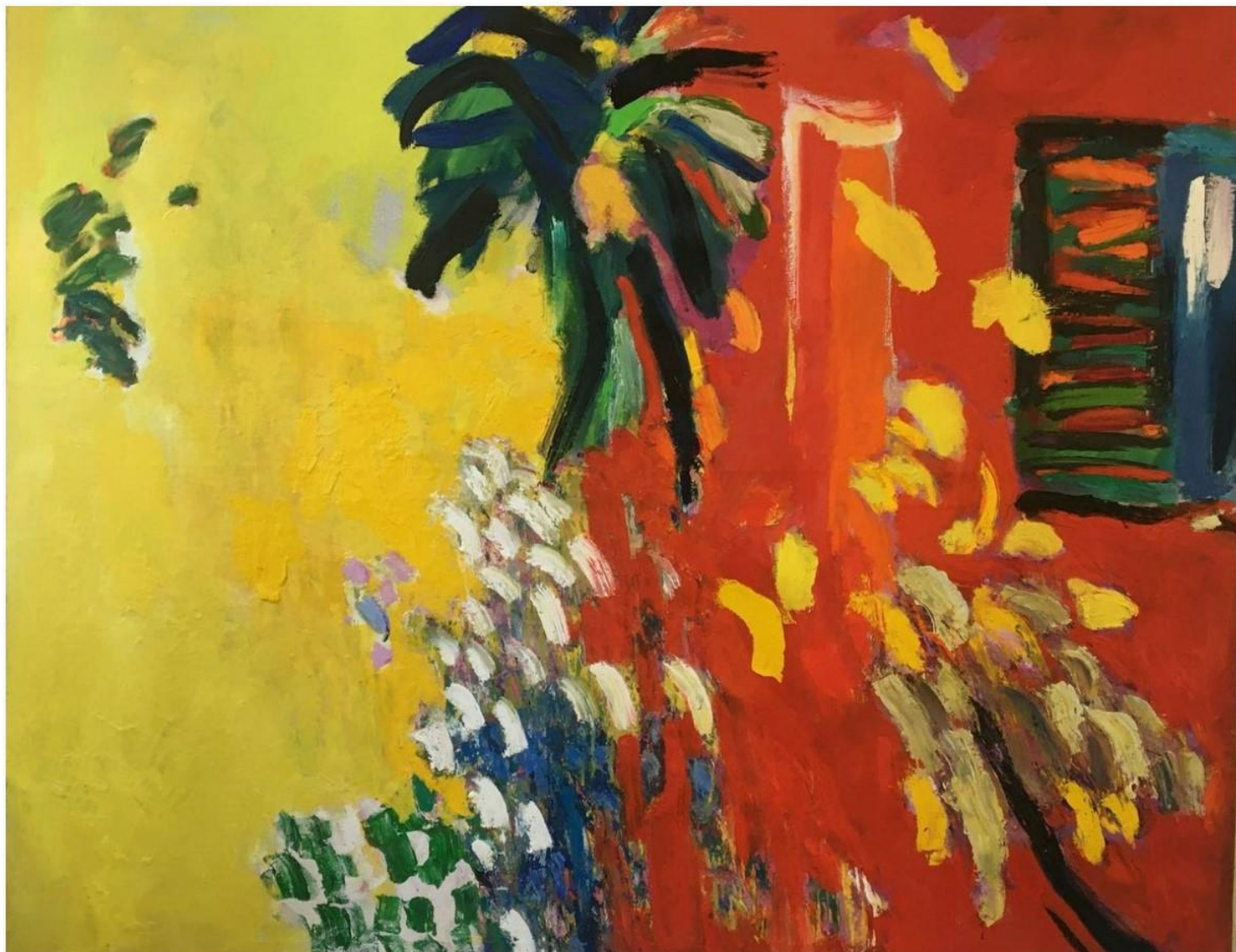

Miroslav Pelikan

KUTIJA ZA CIPELE

Kutija za cipele

Doista, ne znam kako su me nagovorili da kupim kuću ili kako su je točnije opisivali kuću za odmor u zapuštenom ali još uvijek, u kakvom takvom stanju, u trećem redu mjesta Mala Strana, gotovo odmah iznad obale.

Agent mi je pokazao nekoliko fotografija kuće i njezinog vrta. Najprije sam pomislio, kada je bila nova i kružena njegovanim vrtom zacijelo je izmamila ponešto uzdaha.

Usljedio je i kratki film. Dojam je bio nešto povoljniji ali ne mnogo.

Zapravo, osim zemljišta i kamene ograde kuća nije vrijedila puno.

Uporni agent Tomas uspio je dobiti moje obećanje da ćemo jednom ili prvom prigodom posjetiti Malu stranu,

o njegovom trošku i razgledati predmet naših razgovora.

U automobilu sam upitao Tomasa.

-Zašto već netko prije nije kupio tu napuštenu kuću?

-Znate – odgovori brzo Tomas – dugo se vodila ostavinska rasprava. Vlasnik nije imao potomaka pa se imovina dijelila na članove rodbine i to je trajalo. U međuvremenu je kuća propadala i gubila na cijeni. Kada je napokon postignut dogovor, kuća, vrt, sve je došlo u stanje kakvo ste i vidjeli. Istina je, nudio sam je više puta, no nekima je bila prevelika a drugima premala, jednima je vrt izgledao prezahtjevan za održavanje a neki su očekivali plantažu oko kuće.

Dalje, uglavnom u šutnji, dospjeli smo do Male strane i ubrzo je Tomas parkirao automobil pored očuvane kamene ograde u Ulici Prvih kraljeva 11.

Vrt uopće nije odavao dojam zapuštenosti.

-Dobro, priznajem- odgovori pomalo smušeno Tomas – malo sam ga očistio, prorijedio grane, pokupio travu ali kuću nisam dirao. Nisam ni bio unutra.

-Čekajte, prije nego li uđemo u kuću, želim razgledati vrt.

-Samo izvolite, molim lijepo.

Vrt bio zgodno zamišljen, okružen kamenom ogradom uz koju se protezao vijenac oleandera. Uska staza od vrtnog ulaza do kuće. S lijeva i s desna travnate površine s nekoliko niskih grmova, iza kuće dva bora.

-U redu, uđimo.

Unutrašnjost kuće odavala je zaista tužni dojam. Zapravo, kuću su činili samo goli zidovi, prozori ili razbijeni ili ih uopće jednostavno nije bilo. Ponešto smeća.

-Mogu vam preporučiti lokalne obrtnike koji će sve dovesti u red. I kuću i vrt. I sve vam to vrlo skromno naplatiti. Vjerujem kako bi se složili da sve troškove platite na rate. Vi samo morate reći kako i što želite.

Izašli smo van. Još sam jednom prošetao vrtom. Nema što, sviđa mi se. Cijena je posve prihvatljiva, za stotinjak četvornih metara kuće i veliki vrt.

-Ah, da, ovdje sa strane, u dnu vrta, bivši vlasnik je napravio zidanu garažu. Uz malo volje bila bi za tren u funkciji.

-Da, vjerojatno ste u pravu, doista.

Tomas me je vratio u grad, nije navaljivao. Osjećao je kako sam već donio odluku samo moram dobiti potporu obitelji.

No, moja se supruga odmah složila, ni kćer se nije protivila, samo je rekla.

-Prva biram svoju sobu.

-U redu, nema problema.

Cijelo proljeće i veći dio ljeta trajala je obnova na temelju zamisli moje supruge, koja je obavljala i često nervozne razgovore s obrtnicima i načine plaćanja, dok sam ja ostao u gradu izvršavajući svoje obaveze, pomalo i šireći poslove kako bi namaknuo sredstva za kuću na moru.

Kćer je samo jednom bila u Maloj strani, odabrala svoju sobu i nastavila uobičajeni život, studij, Yeats, Irska, poneki honorarni posao.

Tek početkom jeseni kuća je bila posve obnovljena, supruga je vješto iskoristila sav suvišni namještaj, ponešto je dokupila.

Vrt me je oduševio , dobro zaliven vodom, pročišćen i očišćen, doista je blistao.

Te smo ugodne večeri sjedili ispred kuće, u tišini, uživajući u nekretnini, kako bi rekla moja supruga.

-Sve skupa nije loše – oglasi se ona.

-Ne, nimalo. Baš je sve dobro ispalo. I lokacija i obnova i troškovi, baš sve.

Na žalost, jesen je obilovala kišom i hladnoćom. Poslovi su me sve jače vezivali za ostanak u gradu, dok je kćer odlučila cijelo jedno godišnje doba, gotovo do kraja godine provesti s društvom u Irskoj, jedino je moja supruga katkada odlazila u Malu stranu, provjetravala kuću i pronalazila nove ideje.

U tim je vremenima i upoznala susjede iz ulice. Većinom ljudi u poznim godinama, koji su u davnini napravili manje ili veće kuće za odmor, skromnije ili luksuznije, već kako je tko mogao. No, samo je jedno u njezinoj

priči bilo važno.

-Znaš, čini mi se da oni, uopće ne komuniciraju međusobno, ni muškarci ni žene. Svi su oni u nekim čudnim zategnutim odnosima, da ne kažem u ratu, sa samo njima poznatim povodom.

-Onda je vjerojatno i bivši vlasnik bio jedan od njih, pripadnik tajnog bratstva iz Male strane – pokušao sam se našaliti.

-Hm, da, da- nasmije se na to moja supruga – znaš, svi što stanuju ili samo povremeno dolaze ovdje, oni su svi pomalo čudni. Kada god je bila prigoda, ispitivali su me o svemu i svačemu, o tebi, što radiš, poznaješ li ovoga ili onoga, o meni, odakle sam, o našoj kćeri i o njezinim, pazi molim te, političkim svjetonazorima itd, ali niti jednog upita ili spominjanja bivšeg vlasnika, on kao da nije ni postojao, zaista čudno, kažem ti.

Samo sam odmahnuo rukom, imao sam vlastitih briga, naplata je išla slabo, bio sam dužan istodobno drugima.

Do idućeg ljeta, u tri smo navrata otišli do kuće u Maloj strani i tamo proveli nekoliko doista okrepljujućih dana. U jednoj od tih prigoda, pozvao nas je prvi susjed,

Mato B. na kavu, živahan starčić. Njegova je žena cijelo vrijeme šutjela.

Mate B., se raspričao i zabavljao nas svojim pričama cijelu večer. Da i on je nekada bio važna ličnost a sada je samo starčić. Kako je sebe s osmijehom nazivao.

Nakon nekoliko čaša vina, osmjelio sam se.

-Dobro, a što je bilo s bivšim vlasnikom naše kuće – rekoh glasno, netremice gledajući u Matu B.

On nije spustio pogled. Nekako su mu se oči suzile, kao da su za trenutak sijevnule.

-Ah, on. Ivan, Ivan Butigan. Dugo smo se poznavali, ponekad i surađivali. Radio je u privredi i bio je dobar čovjek, tih, sklon kompromisima, to mu je bila najveća mana. No, on nije bitan. Njegova supruga Ivana, ona je, ona je bila od svih nas ovdje najveći igrač, ona je bila najviše pozicionirana. Znate, ohola, drska, arogantna. Kažu kada je bila mlada da je bila prokleta lijepa, poslije se pretvorila u nepodnošljivu osobu, ona je nosila hlače u toj kući.

-Dobro, njemu se nešto dogodilo, zar ne? – bio sam

uporan.

-Zapravo, nikada se nije saznalo. Vidite, oni su živjeli u braku, bez djece, u tišini svoga gradskog stana i ovdje u ovoj kući. Nikada nisam imao dojam da je Ivan osobito sretan u svome braku, zapravo, oni su se zbog svojih obaveza jedva i viđali. Vjerujem da je bio usamljen i nesretan, iako mislim da bi mu ona, dopustila i ono drugo, ako me razumijete. Uglavnom, on je jednoga dana, jednostavno nestao. Nikada nije otkriven doista nikakav razlog zašto bi tako nešto učinio. Općenito je bilo poznato kako se on nije zamjerao nikome.

-Osim možda njoj, supruzi Ivani? – šapnuh.

-Ne znam, možda. Uglavnom, njegovo tijelo ili on živ nije pronađeno. Nestao je.

-Što je bilo s njom?

-Zanimljiva priča, - osmjehne se nekako slavodobitno Mate- vrlo zanimljiva. Jedva koji tjedan iza njegova nestanka, ona je samoinicijativno otišla u mirovinu, dapače, prodala je stan u gradu i preselila se kod svoje sestre u V., potpuno se izoliravši od svega i svih, ponajprije od javnosti. Koliko znam, ubrzo je umrla od

infarkta, nitko nije znao da ima tako bolesno srce. I od onda, ova je kuća bila predmet ostavinske rasprave, bilo je mnogo rođaka i kao što i vi znate, nedavno je završila a vi ste novi vlasnik, neka vam je sa srećom- nazdravi Mate.

Drugi put je Mate B. sa suprugom bio naš gost. Samo se osvrtao i suho, kroz zube procijedio.

-Ništa ne podsjeća na njih, baš ništa.

Bilo je tako očito kako se ni Mate B. ni njegova supruga ne osjećaju dobro u ovoj kući. Bili su vrlo kratko. Imao sam dojam kako jedva čekaju da odu.

Susjed s druge strane Ante Z., samo bi me u prolazu pozdravljao i uvijek sumnjičavo promatrao, stalno na oprezu, kao da se unaprijed plašio nekog moga pokreta ili pitanja koji bi mogao uputiti, no ja sam šutio, pomalo i uživao u njegovoj zbunjenosti.

Druge, iz ulice rjeđe sam viđao, samo pozdrav ili najviše,
- Kako je u gradu? Dobro, izvrsno.-

Doista, mir je vladao u Ulici prvih kraljeva.

U međuvremenu se vratila naša kćer iz Irske i kada god je bila slobodna odlazila u Malu stranu s onim istim irskim društvom i tulumarila po vlastitom priznanju do mile volje.

Susjedi se nikada nisu požalili.

Toga smo se kasno ljetnog vikenda spremali za povratak u grad, kada nas iznenadi zvonio na vratima. Zanimljivo, ovdje nitko nije nikada zvonio, svi bi kucali

Otvorio sam vrata i ugledao starijeg muškarca s finom, odnjegovanom sijedom bradom, u lijepo skrojenom odijelu s elegantnim cipelama, što mi je kasnije posebice napomenula supruga.

-Oprostite na smetnji. Ja sam odvjetnik Tomislav Ivić. Izvolite posjetnicu. Možete li mi posvetiti nekoliko minuta?

-Izvolite, uđite.

Odvjetnik je ušao i brzo sjeo u fotelju kraj prozora, ja sam ga pratio šutke.

Zastao sam i pogledao ga.

-Slušam vas gospodine Ivić.

Odvjetnik je ustao.

-Stvar je povjerljiva. Moj klijent bi želio uzeti nešto iz ove kuće.

-Vaš klijent je netko od rodbine bivšeg vlasnika?

-Ne- tiho će odvjetnik.

-Tko je onda i što želi?

-Rekao sam stvar je povjerljiva i u krajnjem slučaju za vas posve nevažna, no moram imati vaše dopuštenje. Molio bih da ne pravimo nikakav zapisnik s potpisima obojice o tome što ću odnijeti ako mi dopustite.

-Što bi odnijeli- radoznalo ga upitam.

-Kutiju od cipela, ženskih cipela, crnih, broj 36.

-Gdje je kutija?

-Ako mi dopustite uzeti, reći ću vam.

-A što je u toj kutiji tako važno – upitam ga bezobrazno.

-Za vas je sadržaj potpuno nevažan. Ali, u redu. U kutiji je nekoliko fotografija. Samo to,

-Što je s tim fotografijama?

-Ništa što bi za vas bilo važno.

-Dobro, uzmite je, k vragu i vi i kutija.

-Gdje je zidana garaža? – sasvim će tiho odvjetnik.

-Vani, u dnu vrta. Idemo.

Pri izlasku sam primijetio kako se odvjetnik, najprije na vratima nekoliko puta osvrnuo a zatim i svakih nekoliko koraka na putu do garaže.

Sumrak je polako zastirao svjetlo, no vidjelo se dobro.

-Evo garaže.

-Hm, zapadni zid, desno dolje.

Ubrzo smo pronašli u potpunoj tišini blok koji se pomicao. Odvjetnik ga je vješto izvukao i zavukao ruku, izvukavši prašnu bijelu kutiju za cipele. Otvorio ju je oprezno. Ugledali smo omotnicu zamotanu u čvrsti najlon.

-Tu su- promrmlja odvjetnik.

-Vaš sam dužnik – nastavi Ivić – ako budete što trebali

slobodno me posjetite.

Uzeo je kutiju, pružio mi ruku, pozdravio me i otišao.

Gledao sam za njim.

Tada sam se dosjetio. Mogao bi mi pomoći. Gotovo sam potrčao za njim. Ugledao sam ga kako stoji ispod stuba ulične rasvjete, koja je već bila upaljena i oprezno vadi omotnicu iz kutije. Kutiju je oprezno spustio na tlo da bi pomalo nervozno skinuo najlon, otvorio omotnicu i polako i pomno razgledao fotografije, Opazio sam kako se nekoliko puta vraćao na pojedine fotografije, da bi ih ubrzo sve pospremio u omotnicu, pa zatim u kutiju i sve ih zajedno bacio u obližnju kantu za smeće. Žurno je otišao, ne osvrćući se.

Za čas sam stigao do kante za smeće. Odvjetnik se više nije vidio. Izvadio sam bijelu kutiju za cipele, odmotao najlon i vadio jednu po jednu fotografiju iz omotnice. Od prve do zadnje, ništa, potpuna bjelina. Niti traga fotografiji. Fotografski papir, prazan, bez ičega.

Samo mi je jedna ideja padala na pamet, neprestano se ponavljajući. Zapaliti, pretvoriti u pepeo ali ne zaboraviti

nikada, ove prazne listove imati na pameti. Sve je u vrtu izgorjelo za tren s nakupinom suhog lišća.

-Što je trebao gospodin odvjetnik?

-Neka dobrotvorna akcija, solidarnost svih nas, tako nešto.

-I?

-Obećao sam mu da ću se pridružiti prilogom.

-Baš je bio lijepo obučen, a tek cipele.

Naravno, stalno sam mislio o praznom fotografskom papiru.

Tko je klijent odvjetnika Ivića? To može biti svatko iz ove ulice ili Butigan ili tko zna tko.

No, jednom sam dobrano pripit rekao Mati B. u njegovoj kući.

-Čuo sam priče o nekim fotografijama.

On me zapanjeno pogleda, no brzo se pribere.

-Eh, - nekako će teško i muklo- o njima se uvijek potajice pričalo. One svašta kriju. No, zapravo se niti ne

zna što je na njima.

-Čekajte Mate, samo malo- užurbano ću ja- odakle priča o njima?

-Hm,hm, pravite se naivni. Ja sam vas lako i brzo pročitao. Odgovorit ću vam ovako, postoji priča kako je Butigan baš zbog tih fotografija i nestao. A tko je sve na njima, znaju samo odabrani.

-Odabrani?

-Da, oni koji su sudjelovali....

-Sudjelovali u čemu...?

Mate samo odmahne rukom više puta, kao da se brani od mojih pitanja.

-Pijte prijatelju i uživajte u vinu. Ne zazivajte nevolju, ona ionako dolazi sama.

II

Kriza je bila sve jača. Uistinu, bio sam na rubu, panično razmišljajući što dalje. Ponekad bi pomišljao i na prodaju kuće za odmor u Maloj strani, kao privremenom spasonosnom rješenju, no moja je supruga bila izrazito protiv.

-Nećemo dobiti ni pola koliko smo uložili, pa vidiš i sam, sve se prodaje u bescjenje.

Bila je u pravu. Koncentrirao sam se maksimalno na posao, postao vrlo oprezan, prije nepovjerljiv u sklapanju i minimalno vrijednog ugovora jer tko ovo preživi moći će pričati kako je izvodio salto mortale u ovim vremenima.

Rijetko sam odlazio na obalu, nisam imao ni živaca ni volje sjediti u onom lijepom vrtu ne čineći ništa. Supruga je povremeno odlazila u svim godišnjim

dobima na dan, dva, kratko me poslije obavješćujući – Sve je u redu.

Žurno sam se spremao na posao kada me trgne ženin uzvik.

-Oho. Pazi ovo. Gledaj, piše u Crnoj kronici. Ugledni odvjetnik Tomislav Ivić pronađen mrtav u svom odvjetničkom uredu. Nisu pronađeni tragovi tragovi koji bi upućivali na nasilnu smrt. Odvjetnik Ivić u svojoj bogatoj, po mnogima kontroverznoj karijeri, često je zastupao istaknute pripadnike podzemlja ili protivnike vlasti....

-Tja, svakome dođe kraj rekao sam tiho i odmah se sjetio kutije za cipele i sadržaja koji sam prije nekoliko mjeseci, niti danas ne znajući zašto, ekspresno spalio.

-Baš dobro, stari moj, uklonio si svaki trag o postojanju kutije i fotografija, baš dobro – mislio sam smješkajući se.

-Ti se smiješ na ovu groznu vijest – iznenadi se supruga.

-Ne, mislim na sasvim nešto drugo.

Uvaženi medijski komentatori u nekoliko su navrata spominjali Ivića i njegovu odvjetničku djelatnost. Po njima je Ivićevo zastupanje vodećih pripadnika podzemlja bio samo paravan, istina svoje je usluge skupo naplaćivao, no prava bit njegove aktivnosti bilo je pro bono zastupanje raznolike galerije političkih oponentata. Isto tako se moglo čuti ili pročitati kako se uz Ivićevu aktivnost nije mogla uočiti niti najmanja kriminalna radnja.

Tada se u mojoj glavi počeo sastavljati mozaik koji su činili Ivić i Butigan. Butigan se očito odmetnuo od svojih i potražio Ivićevu pomoć kada je osjetio da se steže obruč oko njega, posjedujući nešto, recimo fotografije s kojima je možda mogao optužiti svoje progonitelje.

No, na tim fotografijama nije bilo ništa, zato ih je Ivić i bacio. Butigan je očito izmislio cijelu priču o fotografijama, ipak znajući za izvjesne delikatne detalje o pojedincima.

Najbolje je sve to skupa zaboraviti. I Ivićev posjet i i sadržaj kutije za cipele.

Ipak sam nekako, stidljivo, uspio stati iznova na vlastite

noge što se posla tiče ali radeći u znatno manjem obimu, strogo kontrolirajući troškove, pa su se tako prorijedili odlasci moje supruge u Malu stranu.

U jednoj prigodi, supruga me je uspjela nagovoriti.

-Idemo par dana na more. Sigurna sam kako će ti boravak u Maloj strani pasati.

Pristao sam. Konačno, bio sam željan bilo kakvog odmora. Bit će mi dovoljno da po cijele dane samo sjedim u onom čarobnom vrtu i ništa drugo.

Put je bio ugodan, promet u kasno proljeće rijedak.

Već iste večeri, čim sam parkirao automobil u garažu, ispred mene se odjednom stvorio, očito namjerno, moj susjed Ante Z. i bez mnogo okolišanja pozvao je mene i moju suprugu na dobro domaće vino.

-Ako ne zbog vina onda zbog toga jer toliko ste već ovdje a nikada niste bili u mojoj kući. Idemo odmah, vino će vam baš prijati nakon duga naporna puta.

Ni traga suzdržanosti kod Ante Z., ni najmanje neugode koja bi se mogla uočiti. Baš čudno, pomišljao sam, gledajući u suprugu, tražeći potvrdu, idemo li ili ne.

-Oh ,svakako gospodine Ante. Toliko se priča o vinu s ovog dijela obale da sam ga već prije željela kušati.

I ovo je čudno. Moja supruga ne pije uopće, a spram vina ima vrlo negativan stav, posebno kada se meni pomalo omakne mjera.

Doista vino Ante Z. bilo je odlično.

-Čini mi se da je bolje nego Matino.

-Naravno, njegovo vino je iz vinograda odmah pri dnu a moje je s njegove pune, sunčane strane.

Moja je supruga popila gutljaj, dva i odložila čašu, potiho razgovarajući sa ženom Ante Z., koliko sam čuo, izmjenjivale su recepte.

Ante Z. me je pozvao da izađemo van, na terasu.

-Bit će nam ugodnije. Pustimo žene na miru.

-Da, svakako.

-A i vino će nam bolje prijati bez njihove priče.

-To sigurno- potvrdio sam tiho Antine riječi.

-Vi znate da sam ja nekada radio u sigurnosnim

službama.

-Ne- iznenađeno ću.

-Da, godinama, desetljećima, predano, odano. Nije postojala niti jedna informacija koja mojoj službi nije bila nepoznata.

-Pa ni fotografije- bezobrazno mu uzvratim.

Za trenutak je nastao tajac.

-To su uglavnom priče, dragi gospodine, samo priče, preciznije fantazije.

-Što je bilo s Ivanom Butiganom?

-Ništa osobito. Jednostavno je otišao uz našu pomoć u inozemstvo s novim identitetom.

-I zatim?

-Poslije prelaska državne granice nije nas više zanimao. Uostalom takav je bio i dogovor.

-Dogovor?

-Da, dogovor. Znae, on je bio potpuno nevažni muž jedne važne žene, izuzetno sposobne i opasne. U

jednom trenutku ona je posve krivo procijenila svoje mogućnosti i učinila kardinalnu grešku. Mi smo znali da svatko od njih dvoje ima svoje, posve odvojene živote iako su u javnosti figurirali kao skladan par.

-Što ste joj namjestili?

-To nije bilo teško. Od rane mladosti, bila je iznimno lijepa, oko Ivane su se uvijek vrzmali, neki bliže, neki dalje, mnogi muškarci. Butigan je bio spreman fotografirati je s prijateljem, ako dopustite i nama predati snimljeno. Tako mi ne bili umiješani nego samo ljubomorni muž.

-I je li ih snimio u grijehu?

-Jest- nasmije se Ante Z.- ali je, sav onako uzbuđen zaboravio staviti film, no ona to nije znala. Kada je Butigan rekao Ivani da posjeduje određene fotografije, ona mu je, bez pardona, predložila razmjenu. On njoj te njegove fotografije a ona će njemu, druge, na kojima se nalaze u nedoličnim situacijama, neki, a sada više nije važno, utjecajni političari, koji njoj rade o glavi. Butigan se savjetovao s nama. Rekli smo mu, idi do kraja. Razmijenili su fotografije u zapečaćenim omotnicama.

Uza svu inteligenciju, ispala je prava guska. Na njegovim je fotografijama bila samo bjelina, tek s datumom događaja, ispisano olovkom, na poledini.

No, njezine su fotografije bile pravi bombon. Što je bilo kasnije, ne znam, no znam, da su samo neki odabrani za odstrel, pa tako i Ivana Butigan a on je otišao, nestao.

-Čekajte, a kutija s cipelama. Nedavno je kod mene bio pokojni odvjetnik Ivić.

-Ah, ona stara budala. To smo mi odavno podmetnuli, bilo je samo pitanje vremena kada će se netko od onih maknutih obratiti Iviću a on će, uz našu malu pomoć, iskopati detalje o fotografijama u kutiji za cipele u zidu garaže i kada vidi što ima, odustati će od daljnjeg posla.

-Vi još uvijek radite za sigurnosne službe?

-Policajac uvijek ostaje policajac.

-Recite, Mate mi je rekao da ne čačkam po tim fotografijama.

-Pa,. Naravno, on se jedva izvukao. I on je bio na fotografijama Ivane Butigan.

-Vi ste vidjeli kada sam spalio kutiju i fotografije s
bjelinama?

-Da i to smo predvidjeli, baš sve.

Do kraja večeri pili smo izvrsno vino i šutjeli, misleći o
vremenima koja su prošla i o imenima kojih se još
ponetko sjećao.

Miroslav Pelikan